

فهرست

- ۷ ..... قلمرو تاریخ ادبیات و اعلام
- ۴۱ ..... قلمرو قالب‌های شعری
- ۶۱ ..... قلمرو معنی لغت و غلط املائی
- ۱۲۱ ..... قلمرو آرایه‌های ادبی
- ۱۵۷ ..... قلمرو دستور زبان
- ۲۳۷ ..... قلمرو کارگاه‌های نویسندگی، بیاموزیم‌ها و نشانه‌های نگارشی
- ۲۶۱ ..... قلمرو مفهوم، تناسب معنایی و درک مطلب

راه ارتباطی با نویسنده‌ی سه کتاب نیترو
فارسی جهت رفع اشکال از طریق تلگرام:

[@Dr_Amin_Yazdizadeh](https://www.instagram.com/Dr_Amin_Yazdizadeh)

جهت استفاده از نکات و آزمون‌های رایگان مؤلفان پویش
در کانال تلگرام زیر عضو شوید:

[@pooyesh_publishing](https://www.instagram.com/pooyesh_publishing) [instagram:pooyeshbook](https://www.instagram.com/instagram:pooyeshbook)

قلمرو اول: تاریخ ادبیات و اعلام

● تاریخ ادبیات و اعلام براساس حروف الفبا

● تست‌های فصل به فصل تاریخ ادبیات و اعلام

● پاسخ‌های تشریحی تاریخ ادبیات و اعلام

آذریزدی، مهدی (۱۳۸۸-۱۳۰۱ ه. ش)

وی در خرمشاه، واقع در حومه‌ی شهر یزد متولد شد. از سال ۱۳۳۶ با توجه به زمینه‌ی مطالعات وسیع قبلی‌اش شروع به نوشتن داستان‌های گوناگون برای کودکان کرد. او با انتخاب سبک به‌خصوصی در تهیه و نگارش داستان‌هایش به صورت یکی از نویسندگان ورزیده و مطلع داستان‌های کودکان در ادبیات معاصر ایران درآمده است.

آثار:

- پنج کتاب در مجموعه‌ی «قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب»
- پنج کتاب کوچک‌تر در مجموعه‌ی «قصه‌های تازه از کتاب‌های کهن»
- حکایت منظومی به نام «شعر قند و عسل»

یکی از مجموعه داستان‌های او برنده‌ی جایزه‌ی یونسکو در ایران و دیگری برنده‌ی کتاب برگزیده‌ی سال از طرف شورای کتاب کودک شده است.

ابراهیمی، نادر (۱۳۸۷-۱۳۱۵ ه. ش)

نویسنده و سینماگری بود که با داستان‌های کودک و نوجوان، فعالیت‌های فرهنگی‌اش را آغاز کرد.

آثار: شعر «ای وطن»

بعضی از کتاب‌های کودک و نوجوان:

- کلاغ‌ها و سنجاب
- دور از خانه
- قصه‌های ریحانه خانم
- قصه‌های سار و سبب
- نوسازی حکایت‌های خوب قدیم برای کودکان و ...

نخستین کتابش را به اسم «خانه‌ای برای شب» در سال ۱۳۴۱ نوشت.

پس از انقلاب، زندگی امام خمینی (ره) را با نام «سه دیدار با مردی که از فراسوی باور ما آمد» نوشت. وی در خرداد ماه ۱۳۸۷ درگذشت.

اکبری شلدره

دروس «پنجره‌های شناخت» و «داستان من و شما» از آثار اوست.

ارژنگ دیو

ارژنگ، نام یکی از سرداران دیو سپید بود. ششمین خان رستم، جنگ با ارژنگ دیو است. اولاد دیو، رستم را به محلی که دیو سپید، کاووس را در آن دربند کرده بود، برد. وقتی به آنجا رسیدند، رستم متوجه شد که یکی از سرداران دیو سپید به نام ارژنگ دیو، مأمور نگهبانی از کاووس است. رستم ارژنگ دیو را از بین برد و سپاهیانش از ترس پراکنده شد.

اعتصامی، پروین (۱۳۲۰-۱۲۸۵ ه. ش)

نام اصلی او **رخشنده** است. پدرش یوسف اعتصامی معروف به **اعتصام‌الملک**، از نویسندگان بنام ایران و مدیر مجله‌ای به نام بهار بود. اولین اشعار پروین نیز در مجله‌ی بهار منتشر شد. - شعر **میوه‌ی هنر** اثر اوست. سروده‌های پروین در زمینه‌ی موضوعات اجتماعی، اخلاقی و انتقادی است و حالتی اندرزگونه دارد. وی در تبریز دیده به جهان گشود. آرامگاه وی در شهر قم، کنار صحن مبارک حضرت معصومه (س) قرار دارد.

امین پور، قیصر (۱۳۸۶-۱۳۳۸ ه. ش)

از شاعران برجسته‌ی انقلاب اسلامی بود. آثار:
- به قول پرستو
- کوچه‌ی آفتاب
- تنفس صبح
- آینه‌های ناگهان
- درس راز زندگی
او در سال ۱۳۶۸ موقّق به کسب جایزه‌ی نیما یوشیج موسوم به مرغ آمین بلورین شد. در سال ۱۳۸۶ درگذشت و آرامگاه او در زادگاهش شهر گتوند در شمال خوزستان قرار دارد.

اولاد

اولاد، نام پهلوانی است که رستم در خان پنجم، با وی و سپاهیانش مواجه می‌شود و با آنها مبارزه و آنها را تارومار می‌کند و به وی می‌گوید که اگر محلّ دیو سپید را به آنها نشان دهد، او را شاه مازندران خواهد کرد، در غیر این صورت او را خواهد کشت؛ اولاد نیز محلّ دیو سپید را به رستم نشان می‌دهد.

ایرج میرزا (۱۳۰۴ - ۱۲۵۲ هـ. ش)

ایرج میرزا جلال الممالک، از شاعران معاصر، در سال ۱۲۵۲ در تبریز متولد شد. وی از نوادگان فتحعلی شاه قاجار بود. تحصیلاتش در مدرسه‌ی دارالفنون تبریز صورت گرفت. ابتدا شاعر **دربار قاجار** بود، اما به زودی کناره گرفت. شعر ایرج ساده و روان است. درس «وطن» یا «همه از خاک پاک ایرانیم» اثر اوست.

باباطاهر عریان همدانی (قرن چهارم و پنجم هجری)

- عارف و شاعر ایرانی
- اشعارش در قالب دوبیتی
- اشعارش با لهجه‌ی لری و همدانی
- آرامگاه وی در شهر همدان

بزرگمهر

بزرگمهر بختگان **وزیر خردمند انوشیروان** بود. وی در ابتدا برای آموزش و پرورش هرمز، فرزند انوشیروان، گماشته شده بود. به دلیل خردمندی و کیاست به مقام وزارت رسید و در امور کشوری با شایستگی بسیار به انوشیروان خدمت کرد. وقتی پادشاه هند دستگاه شطرنج را به ایران فرستاد، وی اسرار آن را کشف کرد.

بلعمی، ابوعلی (قرن چهارم هجری)

وی از بزرگان و نویسندگان تاریخ زبان و ادب فارسی در قرن چهارم بود. بلعمی روزگاری را به وزارت سامانیان (**وزیر دانشمند منصور بن نوح سامانی**) سپری کرد. **ترجمه‌ی تاریخ طبری (تاریخ بلعمی)** و **تألیف آن به زبان فارسی** از آثار اوست. **تاریخ مفصلی** را که محمد بن جریر طبری به عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند.

تست‌های فصل به فصل تاریخ ادبیات و اعلام

فصل اول

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان شرقی)

۱ شعر «ای مادر عزیز» توسط چه کسی و در چه قالبی سروده شده است؟

- (۱) قیصر امین‌پور - مثنوی
(۲) سلمان هراتی - قصیده
(۳) سعدی - غزل
(۴) ابوالقاسم حالت - غزل

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ کرمان و خراسان رضوی)

۲ سراینده‌ی نخستین سرود جمهوری اسلامی ایران که بود؟

- (۱) قیصر امین‌پور (۲) محمود پوروهاب (۳) نادر ابراهیمی (۴) ابوالقاسم حالت

(مشابه نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان غربی و اردبیل)

۳ کدام مورد درباره‌ی شاعر بیت زیر صحیح نیست؟

- «به نام آن که جان را فکرت آموخت»
(۱) از عارفان مشهور قرن هشتم بود.
(۲) معروف‌ترین اثرش شعر مثنوی گلشن راز است.
(۳) با ابوعلی بلعمی هم‌قرن بود.
(۴) نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه‌ی عرفان اسلامی دارد.

(نمونه دولتی ۹۵ مازندران)

۴ عبارت «این همه خلق را که شما می‌بینید بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است» از چه کتابی است؟

- (۱) تاریخ طبری (۲) تاریخ بیهقی (۳) تاریخ بلعمی (۴) گزینه‌های «۱» و «۲» صحیح هستند.

(نمونه دولتی ۹۵ - ۹۴ کرمان، یزد، کهگیلویه و بویراحمد)

۵ کدامیک از کتاب‌های زیر، از آثار نویسنده‌ی معاصر «مهدی آذرزیدی» می‌باشد؟

- (۱) کوچه‌ی آفتاب (۲) آواز فرشتگان (۳) قند و عسل (۴) به سوی ساحل

(تیزهوشان ۹۳ - ۹۲ کرمان)

۶ درس «هدهد» برگرفته از چه کتابی و اثر کدام نویسنده است؟

- (۱) قصه‌های مجید - هوشنگ مرادی کرمانی (۲) سندبادنامه - محمدبن علی ظهیری سمرقندی
(۳) کیمیای سعادت - ابوحامد محمد غزالی (۴) اخلاق ناصری - خواجه نصیر توسی

(تیزهوشان ۹۳ - ۹۲ چهار محال و بختیاری)

۷ کدام کتاب اثر «محمدبن علی ظهیری سمرقندی» است؟

- (۱) سندبادنامه (۲) دیوان شمس (۳) مرزبان‌نامه (۴) اسرارنامه

فصل دوم

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ قم)

۸ کتاب‌های «مخزن‌الاسرار» و «فتوت‌نامه‌ی سلطانی» به ترتیب از آثار چه کسانی است؟

- (۱) نظامی - خواجه نصیر طوسی (۲) مولوی - نظام‌الملک توسی
(۳) واعظ کاشفی - غزالی (۴) نظامی - واعظ کاشفی

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان شرقی)

۹ با توجه به درس «هفت‌خان رستم» کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) مبارزه با جادوگر (خان سوم)
(۲) مبارزه با شیر (خان اول)
(۳) مبارزه با اولاد (خان پنجم)
(۴) گذشتن از بیابان (خان دوم)

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ یزد)

۱۰ این بیت از شاهنامه مربوط به کدامیک از خان‌های معروف مبارزه‌ی رستم می‌باشد؟

- «چو رستم بدیدش بر انگیخت اسب»
(۱) خان دوم (۲) خان چهارم
«بدو تاخت مانند آذر گشسب»
(۳) خان ششم (۴) خان هفتم

۱۱ «بینداخت چون باد، خمّ کمند / سر جادو آورد ناگه به بند» بیانگر کدام یک از مراحل هفت خان رستم است؟

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان غربی و اردبیل)

(۱) خان سوم (۲) خان پنجم (۳) خان دوم (۴) خان چهارم

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ زنجان)

۱۲ رستم در خان‌های پنجم و هفتم با کدام شخصیت‌ها مبارزه کرد؟

(۱) ارژنگ دیو - دیو سپید (۲) جادوگر - دیو سپید

(۳) اولاد - دیو سپید (۴) اولاد - ارژنگ دیو

(تیزهوشان اردیبهشت ۹۳)

بیت‌های زیر را که از داستان هفت‌خان رستم انتخاب شده است، به دقت بخوانید.

(الف)

(۱) تهمتن به نیروی جان‌آفرین بکوشید بسیار با درد و کین

(۲) فرو برد خنجر دلشش بر درید جگر بر درید او ز دیو سفید

(ب)

(۳) چو یک گاه بگذشت درنده شیر به سوی کنام خود آمد دلیر

(۴) سوی رخس رخشان برآمد دمان چو آتش بجوشید رخس آن زمان

(ج)

(۵) ز دشت اندر آمد یکی ازدها کزو پیل گفתי نیامد رها

(۶) بزد تیغ و بنداخت از بر سرش فرو ریخت چون رود خون از برش

۱۳ بیت‌های هر یک از سه قسمت الف - ب - ج، از یکی از خان‌های داستان هفت‌خان انتخاب شده است. ترتیب روی دادن این سه خان کدام است؟

(۱) الف، ب، ج (۲) ب، ج، الف (۳) ج، ب، الف (۴) ج، الف، ب

(نمونه دولتی ۹۴ - ۹۳ تهران)

۱۴ کدام یک از بیت‌های زیر با مراحل نبردهای رستم «خان‌ها» مطابقت ندارد؟

(۱) بینداخت چون باد، خمّ کمند سر جادو آورد ناگه به بند (خان چهارم)

(۲) چو رستم بدیدش برانگیخت اسب بدو تاخت مانند آذرگشسب (خان پنجم)

(۳) ز بهر نیایش، سر و تن بشست یکی پاک جای پرستش بجست (خان هفتم)

(۴) خروشید و جوشید و بر کند خاک ز سمش زمین شد همه، چاک چاک (خان سوم)

(تیزهوشان ۹۳ - ۹۲ فارس و کهگیلویه و بویر احمد)

۱۵ رستم در خان ..... با ..... به جنگ می‌پردازد و او را از پای در می‌آورد.

(۱) پنجم - ارژنگ دیو (۲) هفتم - دیو سپید (۳) ششم - ازدها (۴) سوم - جادوگر

(تیزهوشان ۹۳ - ۹۲ مرکزی)

۱۶ از هفت‌خان رستم، خان سوم، پنجم و هفتم در کدام گزینه به ترتیب آمده است؟

(۱) نبرد با ازدها - ارژنگ دیو - دیو سپید (۲) نبرد با ازدها - جادوگر - دیو سپید

(۳) ارژنگ دیو - نبرد با ازدها - دیو سپید (۴) نبرد با ازدها - دیو اولاد - دیو سپید

(نمونه دولتی ۹۳ - ۹۲ کردستان)

۱۷ در اشعار کدام شاعر، مبالغه بیشتر دیده می‌شود؟

(۱) حافظ (۲) سلمان هراتی (۳) فردوسی (۴) شهریار

(نمونه دولتی ۹۳ - ۹۲ ایلام)

۱۸ ابیات زیر مربوط به کدام خان از هفت‌خان رستم است.

«چو رستم بدیدش برانگیخت اسب بدو تاخت مانند آذر گشسب

سر و گوش بگرفت و یالش دلیر سراز تن بکندش به کردار شیر»

(۱) کشتن دیو سپید (۲) کشتن ارژنگ دیو (۳) کشتن ازدها (۴) کشتن شیر

فصل سوم

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ تهران)

۱۹ کدام جمله از کتاب «کیمیای سعادت» است؟

- (۱) تدبیر ده تنه، چون زور ده مرده باشد.
 (۲) بیشتر خطاهای فرزند آدم، در زبان وی است.
 (۳) راست گفتن پیشه گیرید که روی را روشن دارد.
 (۴) بعضی مردم چون دارو هستند که فقط گاهی به آنها نیاز داریم.

(مشابه نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ البرز و قزوین)

۲۰ متن حکایت انواع مردم از کدام کتاب و کدام نویسنده است؟

- (۱) لطایف المواقف، ملا ادهم عزلتی خلخالی
 (۲) اخلاق ناصری، خواجه نصیرالدین توسی
 (۳) کیمیای سعادت، ابوحامد امام محمد غزالی
 (۴) لطایف الطوائف، مولانا فخرالدین علی صفی

(نمونه دولتی ۹۴ - ۹۳ خوزستان، البرز و قزوین)

۲۱ کدام شخصیت و در کدام کتاب خود، مردم را از سه جنس خوانده است؟

- (۱) امام محمد غزالی در لطایف الطوائف
 (۲) ملا ادهم عزلتی در لطایف المواقف
 (۳) خواجه نظام الملک در سیاست نامه
 (۴) امام محمد غزالی در کیمیای سعادت

فصل چهارم

۲۲ دایرةالمعارفی در ۱۶ جلد است و شامل شرح و معنی واژگان آثار ادبی و تاریخی زبان فارسی است.

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ چهارمحال و بختیاری و فارس)

این اثر در حقیقت ..... است.

- (۱) گلستان سعدی (۲) مثنوی معنوی (۳) لغت نامه‌ی دهخدا (۴) کیمیای سعادت

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان شرقی)

۲۳ کتاب‌های دانش‌نامه‌ی علایی و امثال و حکم، به ترتیب اثر کدام شخصیت است؟

- (۱) قیصر امین پور - ابوعلی سینا
 (۲) محمدتقی بهار - علی اکبر دهخدا
 (۳) احمد جام - ابوعلی سینا
 (۴) ابوعلی سینا - علی اکبر دهخدا

۲۴ عبارت «پدر من، خان بابا خان است که سپاهی بوده است. معلمین من، شیخ غلامحسین بروجردی و شیخ هادی

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ آذربایجان غربی و اردبیل)

نجم آبادی بودند.» چه کسی را معرفی می‌کند؟

- (۱) دهخدا (۲) ملک الشعراى بهار (۳) پروین اعتصامی (۴) شهریار

۲۵ در تاریخ ادبیات ایران آمده است که ایشان دانشمند ایرانی و شاگرد سرشناس ابن سینا بود. کتاب المباحثات ابن سینا

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ تهران)

بیشتر پاسخ پرسش‌های ایشان است؛ بنابراین او کسی نیست به جز .....

- (۱) ابوالفضل بیهقی
 (۲) ابوحامد محمد غزالی
 (۳) ابوعلی بلعمی
 (۴) ابوالحسن بهمنیاربن مرزبان

(نمونه دولتی ۹۶ - ۹۵ البرز و قزوین)

۲۶ بیت زیر از کدام شاعر ایرانی است؟

- (۱) سعدی (۲) حافظ
 (۳) فردوسی (۴) پروین اعتصامی
 (۱) درد عشقی کشیده‌ام که مپرس
 (۲) زهر هجری چشیده‌ام که مپرس

(نمونه دولتی ۹۵ - ۹۴ بوشهر، فارس، خوزستان و هرمزگان با اندکی تغییر)

۲۷ کدام یک از موارد زیر جزء آثار علی اکبر دهخدا است؟

- (۱) سبک‌شناسی (۲) تاریخ احزاب سیاسی (۳) دیوان اشعار (۴) امثال و حکم

(نمونه دولتی ۹۴ آذربایجان شرقی)

۲۸ کدام کتاب، از آثار علی اکبر دهخدا نیست؟

- (۱) امثال و حکم (۲) لطایف الطوائف (۳) لغت نامه (۴) تصحیح دیوان حافظ

۱۵ / گزینه ۲

۱۶ / گزینه ۴

۱۷ / گزینه ۳

۱۸ / گزینه ۲

۱۹ / گزینه ۴

۲۰ / گزینه ۳

متن حکایت انواع مردم از کیمیای سعادت ابو حامد امام محمد غزالی است.

۲۱ / گزینه ۴

امام محمد غزالی در کتاب کیمیای سعادت، مردم را از سه جنس خوانده است.

۲۲ / گزینه ۳

لغت‌نامه بزرگ‌ترین و مهم‌ترین اثر علی اکبر دهخدا است که بیش از چهل سال از عمر او، صرف آن شد. در حقیقت دایرةالمعارفی در ۱۶ جلد است و شامل شرح و معنی واژگان آثار ادبی و تاریخی زبان فارسی است. لغت‌نامه‌ی بزرگ دهخدا شامل بخش بزرگی از واژگان ادبی زبان فارسی، با معنای دقیق و اشعار و اطلاعاتی درباره‌ی آنهاست. علاوه بر دهخدا گروهی از پژوهندگان زبان و ادب فارسی سال‌ها در تهیه و تدوین لغت‌نامه تلاش کردند.

۲۳ / گزینه ۴

کتاب‌های دانش‌نامه‌ی علایی و امثال و حکم، به ترتیب از آثار ابوعلی سینا، علی اکبر دهخدا هستند.

۲۴ / گزینه ۱

«پدر علی اکبر دهخدا خان بابا خان است که سپاهی بوده است. معلمین وی شیخ غلامحسین بروجردی و شیخ هادی نجم‌آبادی بودند.»

۲۵ / گزینه ۴

ابوالحسن بهمنیاربن مرزبان دانشمند ایرانی و شاگرد سرشناس ابن سینا بود. کتاب المباحثات ابن سینا بیشتر پاسخ پرسش‌های ایشان است.

۲۶ / گزینه ۲

۲۷ / گزینه ۴

سایر گزینه‌ها از آثار محمدتقی بهار هستند که از کتاب فارسی ششم چاپ جدید حذف شده است.

بهار، محمدتقی: «بهار» در مشهد به دنیا آمد. او تحصیلات مقدماتی را نزد پدر فرا گرفت و از مکتب نیشابوری نیز بهره‌مند شد. بهار از کودکی شعر می‌سرود.

پاسخ‌های تشریحی تاریخ ادبیات و اعلام

۱ / گزینه ۴

«ابوالقاسم حالت» شعر «مادر عزیز» را در قالب غزل سروده است.

۲ / گزینه ۴

«ابوالقاسم حالت» در زمینه‌ی موسیقی اصیل ایرانی نیز فعالیت داشت و سرانده‌ی نخستین سرود جمهوری اسلامی ایران بود.

۳ / گزینه ۳

شیخ محمود شبستری، از عارفان مشهور ایرانی قرن هشتم که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه‌ی عرفان اسلامی دارد. معروف‌ترین اثرش شعر مثنوی گلشن راز است که حدود هزار بیت را در بر گرفته است. ابوعلی بلعمی، از بزرگان و نویسندگان تاریخ زبان و ادب فارسی در قرن چهارم بود.

۴ / گزینه ۳

۵ / گزینه ۳

حکایت منظومی به نام «شعر قند و غسل» از آثار مهدی آذریزدی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) کوچی آفتاب از قیصر امین‌پور
- ۲) آواز فرشتگان از محمود پوروهاب
- ۴) به سوی ساحل از محمود حکیمی

۶ / گزینه ۲

درس «هدهد» برگرفته از کتاب سندبادنامه اثر محمدبن علی ظهیری سمرقندی است.

۷ / گزینه ۱

۸ / گزینه ۴

کتاب‌های «مخزن الاسرار» و «فتوت‌نامه‌ی سلطانی» به ترتیب از «نظامی» و «واعظ کاشفی» است.

۹ / گزینه ۱

۱) مبارزه با جادوگر (خان چهارم)

۱۰ / گزینه ۳

۱۱ / گزینه ۴

۱۲ / گزینه ۳

۱۳ / گزینه ۲

مراحل هفت‌خان رستم به ترتیب: ۱- جنگ رخس با شیر ۲- در بیابان سخت ماندن و یافتن چشمه‌ی آب ۳- جنگ رستم با ازدها ۴- کشتن زن جادوگر توسط رستم ۵- گرفتار شدن اولاد به دست رستم ۶- جنگ رستم و ارژنگ دیو ۷- کشتن دیو سپید

۱۴ / گزینه ۲

چو رستم بدیدش برانگیخت اسب / بدو تاخت مانند آذرگشسب (خان ششم)